



Český svaz včelařů, z.s.,
OKRESNÍ ORGANIZACE KROMĚŘÍŽ

Okresní včelka Máj

3/2021

Vážení přátelé, členové základních organizací Českého svazu včelařů v našem okrese,

už potřetí vás v letošním roce oslovuji a tak se z tohoto okresního zpravodaje možná pomalu stane tradice. V současnosti ještě máme včelařské volno, tak jsme ho využili pro komunikaci s vámi. Chceme i vám pokud možno příjemně a užitečně vyplnit čekání na dobu, kdy se konečně budeme věnovat včelám. V prvé řadě bych vám všem předal pozdrav od paní předsedkyně Mgr. Jarmily Machové, které se dostal náš Zpravodaj do rukou. Velmi si ceníme jejího hodnocení, dodává nám potřebnou energii a elán do naší činnosti. Zde jsou její povzbudivá slova a přání pro nás, členy ČSV našeho okresu:

Dobrý večer, se zájmem jsem si přečetla vaše Zpravodaje a moc se mi líbí. Téma zdraví včel je poslední dobou tím hlavním tématem diskuzí včelařů. Asi moc okresních organizací, které by vydávaly svůj zpravodaj, není. Přeji funkcionářům vašemu okresu mnoho úspěchů, abyste ve svých činnostech vydrželi a nenechali se otrávit. Ona ta "práce s těma lidma", jak říkal Ing. Veselý, je vždy běh na dlouhou trať.

Přeji pevné zdraví, silné nervy a dobrý včelařský rok.

S pozdravem

Mgr. Jarmila Machová
předsedkyně Českého svazu včelařů, z.s.

Děkujeme paní předsedkyni za pozdrav a zájem o náš Zpravodaj. Proč jej vydáváme? Důvod je jasný. Chceme, aby se do vašeho povědomí dostalo to, že nejen ZO, ale i Okresní organizace a potažmo celý Český svaz včelařů není pouze nějaký byrokratický útvar. Založili ho naši předkové a my bychom ho měli v dobré kondici předat dalším generacím včelařů. Ozývají se kritici, kteří na svazu nenechají nit suchou, ale když se o ně začneme zajímat, u mnohých zjistíme, že ani nejsou členy ČSV. Bohužel, najdou se i takoví funkcionáři na úrovni ZO a OV, kteří místo konstruktivní činnosti šíří pomluvy těchto nečlenů. Mohl bych jmenovat. Naopak se najdou včelaři nečlenové, kteří by chtěli využívat výhody svazu, ale nemají zájem o členství. Využívat výhody a servis by nebylo spravedlivé vůči našim členům, kteří na činnost svazu přispívají svými členskými příspěvky. Jistě i mezi členy se najdou ti, kterým se nelíbí vše co svaz dělá, ale všichni máme možnost se nějak angažovat a táhnout provaz správným směrem. My, vaši zástupci chceme vaše požadavky přenášet až do centra a tam je prosazovat a také chceme sloužit vám včelařům nejen radami, ale také prostřednictvím vašich domovských ZO. Chceme vám zajistit servis s využitím nejnovějších poznatků, které se ve včelařském oboru objeví u nás ale i ve světě. Abyste z členství a za příspěvky které platíte měli takové výhody, které nečlen nemá. A k vaší plné spokojenosti. Ne vždy se všechno podaří, ale ať se

každý zamyslí, zda v rámci svých možností dělá vše pro svá včelstva a také pro svaz jehož je členem, vše k jeho dokonalému fungování. Samozřejmě vás nechceme zatěžovat zbytečným schůzováním. Tyto akce by měly být společenskou událostí na níž se rádi uvidíte s přáteli, měly by být zdrojem výměny zkušeností a získávání nových poznatků. V jedné ZO v našem okrese měli před mnoha lety zavedenou praxi, že přes zimu se budou scházet a v létě včelařit. V té době ještě nebyl roztoč na našem území, situace byla o to jednodušší, takže od dubna do října se nesešli. Nicméně tento názor vyjadřuje i naši myšlenku, že není potřeba zbytečně schůzovat, ale naši činnost spíše naplňovat praktickou substancí. Ovšem je třeba vědět, že tehdy se řešily úplně jiné problémy, z dnešního pohledu až úsměvné. Jako například rámková míra, přisuzoval se jí tehdy větší význam, než ve skutečnosti byl. Tento Zpravodaj vychází v době, kdy si budete objednávat léčiva. PŘIPOMÍNÁM, že jsme schopni vám zajistit veškerá léčiva, takže zkuste se zamyslet, čím budete léčit!
Stanislav Doležel, předseda OV

Výsledky vyšetření známe, ale....

Někteří včelaři čekají vzrušeně na výsledky vyšetření a s úlevou zjistí, že jsou bez nálezu. Některým na výsledcích nezáleží, jiní jsou opatrní a nedůvěřují výsledkům. Kde je tedy pravda? Já osobně sleduji pravidelně spad roztočů, takže oficiální výsledky jarního vyšetření pro mne nejsou až tak důležité. Tedy ne proto že bych jim nevěřil nebo je podceňoval, ale spady u svých včelstev znám hned při odběru měli u jednotlivých včelstev. Navíc v průběhu roku se počty roztočů velmi mění. Bohužel vždy k horšímu, takže že pryč jsou doby, kdy na základě jarního vyšetření včelař udělal nátěr plodu a fumigaci, pokud to bylo potřeba, po sezóně do včelstev vložil gabony, následovala 3x fumigace a měl vystaráno. Dnes je třeba mít neustálý přehled o počtu roztočů a zodpovědní včelaři léčí včelstva na základě diagnostiky jednotlivých včelstev, tedy systémem „každému podle jeho potřeb“. Tedy neléčí tak, jak bylo minule zmíněno. Pro osvěžení paměti zopakují, jak to na přednášce zhodnotila švýcarská včelařka Olga Cadosch. „ *Takové léčení je jak kovbojka s Johnem Waynem. Pořád střílíte naslepo a pokud máte štěstí, tak i něco trefíte !*“ K tomu není potřeba žádný komentář, přesně to vystihuje takový přístup. Takže je třeba stále sledovat spady, každý měsíc být v obraze a v případě potřeby včas zasáhnout. Pak nás nic nepřekvapí. Dnes na to přípravky máme. Přesto každé jaro s úlevou pozorují včely při prvním proletu a jsem klidný teprve tehdy, až vládu definitivně převezme nová jarní generace včel.
F.Rudý

Ověřte si vaše znalosti

Pokud si chcete ověřit své znalosti o varoóze, můžete se podívat na stránky svazu. Můžete získat nové informace a následně si své znalosti ověřit. Součástí jsou totiž i testy. Vše najdete na stránkách ČSV nebo přímo na této adrese: <https://www.vcelarstvi.cz/aktuality/vcelarske-online-kurzy-2020-2021/>

Včelaři sobě, nikdo jiný to za ně neudělá

Včelaři jsou tu od nepaměti. Původně se snažili získat sladký med, bylo to vlastně jediné sladidlo. Posléze zjistili, že užitečný je také vosk. Přibližovali si kláty se včelstvy blíže k obydlí a posléze objevili další skutečnost. Lásku ke včelám, která mnohdy přerůstá ve vášeň. Samozřejmě včelí produkty mají stále svoje místo, ale láska ke včelám dostala další rozměr. Včelaři se začali sdružovat a vytvářet spolky. Zde si vyměňovali své názory, vedli nekonečné diskuze o včelách a vzájemně si pomáhali. A tak jde vývoj pořád dál. V současné době mají spolky nezastupitelné místo v jedné věci a tou je - včelařské vzdělávání. Doba se změnila, dnes jsou sice na prvním místě ve všech oblastech peníze, není čas, ale ta část včelařů, kterou spojuje láska ke včelám se schází na různých setkáních. Mimo základní organizace Českého svazu včelařů existují další sdružení, například Sekce komerčních včelařů, Dadant klub, Pracovní společnost nástavkových včelařů a další. Tyto organizují společné akce a včelařské vzdělávání, v nichž je ta pravá spolková atmosféra, na rozdíl od některých základních organizací ČSV. Tato atmosféra se v poslední době z velkých ZO vytrácí. Projevuje se to tak, že na členských schůzích velkých ZO, čítajících 150 – 200 členů se sejde 40 lidí, z toho je 10 členů výboru a 10 hostů ze sousedních organizací. Ti aktivní, které neuspokojuje činnost ZO se tedy ještě organizují jinak. Přestože včelařů přibývá, málokdy je členská schůze usnášeníschopná a musí se využít čl. 12, odst. 7 stanov ČSV a členská schůze se odkládá a vyhlašuje náhradní členská schůze později téhož dne na stejném místě. Mnoho začínajících včelařů čerpá zkušenosti z internetu, kde informace mnohdy poskytují včelaři bez hlubších znalostí, kteří jsou ovšem skálopevně přesvědčeni o své pravdě. V poslední době se objevili i knihy, s jejichž obsahem by mohl zkušený praktik polemizovat. Po přečtení dvou takových knih, kdy jsem si řekl, že kdyby autor vypustil pár nesmyslů, mohla by z toho být jedna dobrá kniha. Ptal jsem se jednoho významného včelaře, jestli ji četl a jak ji hodnotí. Řekl mi: „ *No to víš, dnes si bohužel může každý vydat co chce*“. Podle mých zkušeností většina nových včelařů ošetřuje svá včelstva podle šablony, bez ohledu na potřeby včel. A tak se je skoro pravidlem, že přeléčená včelstva zbavená roztočů jich během měsíce mají opět stovky. Záleží na stanovišti. Z vlastní zkušenosti mohu potvrdit, že v zavčelených místech jsou to stovky, na odlehlých stanovištích pouze desítky. To dokazuje, že v místě kde je více včelařů, vyskytuje se poměrně dost včelstev nedostatečně ošetřených proti varoóze. Prostě z některých včelařů se stali producenti roztočů. A jak to souvisí s atmosférou v ZO? Je třeba přitáhnout včelaře zejména málo zkušené, aby tyto zkušenosti mohli získat na kvalitních přednáškách a návštěvami zkušených včelařů. Sám vím z vlastní zkušenosti, že v některých ZO je VČS každoročně stejná a málo zajímavá. Organizační věci netáhnou, zejména když se každoročně opakují jako přes kopírák. Také přednášky nejsou všechny stejně zajímavé pro všechny, osobně jsem se přesvědčil, že začátečníci mnohdy neví o čem je řeč. Jsou i případy, kdy sice přednášející umí mluvit, ale je to prázdné, neopodstatněné a posluchače to nezaujme. A výbor ZO se většinou snaží aby udělal VČS, přednášku, včas objednal a rozdál předepsaná léčiva, vyplatil dotaci D1, zajistil odeslání vzorků zimní měli a již nemá chuť dělat něco dál, vždyť většina členské základny se zajímá hlavně o ty dotace. Dokonce mnohdy jim je důvěrník musí donést domů. Existuje nějaké východisko? To záleží na nás. F.Rudý

Užitečný pomocník

Obyčejně po otevření včelstva zakouříme kuřákem do úlu a pak již v klidu pracujeme. Často se ale stává, zejména po slunovratu, že se to po chvíli naší práce přestane včelám líbit. Ale ouha – kuřák již vyhasl a včelař nemůže najít zapalovač nebo zápalky. A když je najde, dřevo ne a ne chytnout. A včely dávají důrazně najevo, že toho mají dost. V tom případě nabízím elegantní řešení, plynový hořák na kartuše. Má piezoelektrické zapalování, takže jej zmáčknutím knoflíku okamžitě uvedeme do provozu a plamen nasměrujeme do kuřáku. Za pár sekund je kuřák v provozu a vydává potřebný hustý kouř. Naplněná kartuš stojí asi 40 Kč a hořák kolem 300 Kč. Tyto peníze rozhodně stojí za tu službu, kterou nám vykoná. A nikdy nás nenechá ve štychu, (pokud ho máme na očích a nemusíme jej pracně hledat). Dá se koupit na internetu přímo u výrobce. Můj tip je koupit je přes internet pro všechny zájemce v ZO hromadně. Ušetříme za poštovné a včelaři jistě tuto iniciativu přivítají.



Je tu jaro a s ním přichází naděje, ale boj s roztočem nepočká

Úspěšná výchova zimní generace po slunovratu závisí na tom, jakou dávku virů včelstvo do této doby dostane. Tedy jak velké zamoření je. Vzhledem k tomu, že viry přenášejí roztoči při napíchnutí včely nebo larvy přímo do jejich organismu, logicky při vyšším napadení včelstva roztoči se úměrně s počtem roztočů zvyšuje i dávka virů ve včelstvu. Pokud je ve včelstvu velká nálož virů, v takovém případě již likvidujeme roztoče ve včelstvu s křížkem po funuse. Úspěšnou likvidací roztočů u

včelstva již takto nakaženého viry ovšem další šíření těchto virů neovlivníme. Ve včelstvu přítomný virus se dál přenáší kontakty mezi včelami či z nakažených krmiček na larvy a viróza dále ve včelstvu způsobuje zkrácení života dlouhověkých včel. Takže se to projeví až v závěru roku, případně na začátku další sezóny. A právě v tomto období se v současnosti nacházíme. Takto postižené včely, pokud se dožijí jara, nejsou schopny vychovat novou generaci v dostatečném počtu. Když to shrneme - pokud je včelstvo zasažené velkou dávkou virů, tato skutečnost negativně ovlivní dlouhověkost včel. A když v červenci nebo srpnu, ve vírem zasaženém včelstvu, kdy se líhne zimní generace včel, zlikvidujeme roztoče ve včelstvu úplně, je nám to platné jako sandály na Sibiři. Z tohoto důvodu je třeba sledovat počet roztočů ve včelstvu po celý rok a opatření provádět již od jara. Je všeobecně známo, že roztoč se začíná množit již od prvních nakladených vajíček ve včelstvu, a pokud je mírná zima, tak v podstatě celou zimu. Opatření, které provedeme v dubnu – např. ošetření v termoboxu, kyselinou mravenčí nebo tvrdou chemií - natřením plodu s následnou fumigací, posuneme rozvoj roztočů zpět o 2 - 3 měsíce na výchozí počet v lednu či únoru. Pokud by to udělali všichni naráz v širokém okolí, bylo by po problémech. Není to nic složitějšího, jen to chce trochu disciplíny, která brzy přinese výsledky. Samozřejmě je třeba mít pod kontrolou veškeré přesuny včelstev v příslušném obvodu. Možná si řeknete, co to do nás Rudý tlačí, to už tady bylo minule. Ale je třeba, aby se nám to dostalo do krve. Jedno přísloví praví: opakování je matka moudrosti. Pokud některá pravidla nebudeme mít zažité tak, že pro naši práci budou samozřejmostí, těžko se z této situace dostaneme. Je to jako koronavirus. Spousta neukázněných lidí to bere na lehkou váhu a situace se nezlepšuje. Kdyby se po určitou dobu dodržovala nejprísnejší pravidla a virus by se dál nepřenašel, brzy bylo po něm. Stejně je to u včel. Stačí podceňování a nekázeň malé části včelařů a problém nemá zdárný konec. „Ona ta "práce s těma lidma", jak říkal Ing. Veselý, je vždy běh na dlouhou trať“. Ale nejsem originální, to jsem opsal.

František Rudý

Představujeme vám včelařské osobnosti

Na loňské bratislavské konferenci, o které jsme dříve psali, jsme hovořili se spoustou včelařských odborníků. Jedním z nich je i ředitel SOŠ pod Bánošom, kde se vyučuje i včelařství, Pavel Filo. Požádal jsem ho, zda bychom mohli uveřejnit jeho rozhovor, který poskytl před časem pro Pravdu a mne osobně velmi zaujal. Pavel Filo má ke Kroměříži kladný vztah. Spolupracuje s Veterinární školou v Kroměříži. Zde je jeho souhlas s uveřejněním rozhovoru, který před časem poskytl deníku Pravda. A také pozdrav do Kroměříže. Je to od něj velmi milé. Děkujeme Palovi a přejeme mu hodně úspěchů a radosti u včel.

František Rudý

Ahoj Františku.

Jasne súhlasím, aj keď by som dnes formuloval viac detailov a riešení... Ale nie je tam nič čo bysom chcel odvolať.

Pozdravujem

Ľa a aj všetkých známych v Kromeriži

Palo

Nejprve vám ho představíme:

Pavel Fil'o (1955)



Včelár Pavel Fil'o. Autor: Ľuboš Pilc, Pravda

- Absolvent dvoch vysokých škôl – pražskej ČVUT a UMB Banská Bystrica mal byť odborníkom na termomechaniku a informatiku, ale napokon včelári – podobne ako jeho predkovia.
- 30 rokov pracuje v poľnohospodárskom školstve. Spolu s tímom kolegov inovoval poľnohospodárske a potravinárske učilište v Banskej Bystrici.
- V spolupráci s Vidieckym parlamentom premenil Strednú odbornú školu pod Bánošom na centrum výchovy podnikateľov na vidieku, nielen v poľnohospodárstve, ale aj agroturistike a poskytovaní služieb obyvateľstvu.
- Na škole obnovil vzdelávanie vo včelárstve a vyvolal nebývalý záujem o štúdium včelárstva naprieč celou populáciou.
- Fil'ovo motto znie: Mať odvahu vrátiť sa k niečomu tradičnému, čo patrí do slovenskej krajiny, a nepodľahnúť globalizmu.
- Je nositeľom zlatej medaily Apislavie, medzinárodnej včelárskej organizácie, za výrazný prínos v oblasti vzdelávania.

A zde je rozhovor. Zamyslete se nad tím, jak bravurně Pavel Filo problémy formuluje:

Včelár Pavel Fil'o: Ľudia aj včely túžia po zdravej potrave



Riaditeľ Strednej odbornej školy Pod Bánošom v Banskej Bystrici Pavel Fil'o.
Autor: Pravda, Ľuboš Pilc

Z poľnohospodárstva sa v 20. storočí postupne stalo priemyselné odvetvie. Doplátili a doplácajú na to včely, ktoré opelením kvetov rastlín sprostredkujú zázrak zrodu potravín. "Ak má ľudstvo prežiť, musí sa vrátiť na cestu, kde môžu žiť aj včely. Musíme si uvedomiť, že včely tu nie sú na to, aby nám slúžili, ale aby nám umožnili žiť," hovorí Pavel Fil'o. Tento rozhladený muž je riaditeľom Strednej odbornej školy Pod Bánošom v Banskej Bystrici. Vyučuje tu včelárstvo.

Jedným z princípov prežitia v prírode je symbióza rastlín aj živočíchov. Ide o spolužitie založené na princípe vzájomnej výhodnosti a rešpektovania sa. Sú moderní ľudia ochotní pokračovať v symbióze so včelami?

Neviem. Zdá sa mi, že sme zahľadení do seba. Z hľadiska včiel sme nespravodliví a neveriteľne sobeckí. Tušíme to a svoje konanie ospravedľujeme slovami ako efektívnosť, či potrebou vyššej produkcie a podobne. Meníme sa, ale len v dôsledku negatívnych skúseností. V Európskej únii nie tak dávno zakázali na základe veľkých strát včelstiev prípravky na ochranu rastlín neonicotínoidy, o ktorých sa hovorilo, že bez nich prudko klesne výroba potravín a nastane hlad vo svete. Nič také sa nestalo. Len niektoré firmy prišli o veľký biznis.

Súhlasíte však, že ľudstvo zasýtila zelená revolúcia. Jej motorom bolo zvyšovanie úrodnosti pôdy priemyselnými hnojivami a ochrana rastlín širokým spektrom chemických prípravkov.

Touto etapou vývoja a poznania jeho dôsledkov sme museli prejsť. Nesúhlasím však s tým, že bez chémie to nejde. Prežili sme storočie chémie, storočie vzostupov aj pádov, začnime hospodáriť zodpovedne voči prírode, nech môžeme 21. storočie nazvať storočím čistého svedomia. Žime a gazdujme tak, aby mohli žiť aj ostatní. Včela tu nie je preto, aby nám slúžila, ale preto, aby nám umožnila žiť. Žila milióny rokov pred nami a svojou vernosťou rastlinám, ktorú má geneticky zakódovanú, vytvára stabilný potravinový reťazec. Pokiaľ kvitne jabloň, včela v jej dolete lieta len na jabloň, nikdy sa neulakomí na nič iné. Výsledkom tohto správania bol vznik stabilného potravinového reťazca, ktorý umožnil ľuďom prísť na svet.

Rešpektujeme to?

Neveľmi. Chápeme, že opelenie znamená oplodnenie, a teda úrodu. Lenže včela je aj náš „ochutnávací pes“, ktorý nás ochraňuje ako cisára rímskeho, pretože 999 tisícín škodlivín z nektárov vie odbúrať, a čo nevie, to ju zabije a nedonesie to do úľa. Nič iné nám netreba, len viacej pokory a poznania, ako funguje príroda a my v nej, lebo ináč sa utopíme vo vlastných problémoch. Budeme produkovať potraviny, ktoré sú síce vyrobené podľa nejakých noriem, ktoré sa, mimochodom, neustále zľahčujú na „vyhovujúce“ množstvo pesticídov a antibiotík, ale už to nie sú živé, výživné potraviny. Med je jediná potravinová na svete, ktorú možno bez ďalšieho spracovania skladovať a požívať. Ak hovoríme o symbióze, tá tu je, len my sme k nej ľahostajní. A včela? Nuž, tá si robí, čo treba, pretože je tak geneticky naprogramovaná. To iba z našej strany ide o neuveriteľnú ľahostajnosť a povrchnosť.

Možno preto, že človek sa čoraz viac naháňa za ziskom. Keď kvitnú v Kalifornii mandľovníky, privezú do sadov včely z celých USA, a nechajú ich tam v snahe maximalizovať úrodu upracovať sa k smrti.

Nie, oni ich nechajú otráviť sa pesticídmi. Používajú ich ako jednoúčelové zvieratá. Nesprávajú sa k nim ako k rovnocennému partnerovi.

Nemôže sa nám to vypomstiť?

Samozrejme. To je cesta do bláznovstva. Výsledkom budú potravinárske produkty, ktoré síce vyhovujú normám, ale už nie sú schopné zabezpečiť odolnosť ľudského organizmu proti ďalším chorobám. A to sa vráti ako bumerang. Objavia sa a už sa objavujú baktérie a vírusy, voči ktorým nebude lieku. Antibiotiká, ako veľmi jednoduchý a účinný liek, prestávajú účinkovať. Kdesi sme urobili chybu. *(tento rozhovor se uskutečnil dávno před koronavirem, poznámka redakce Zpravodaje)*

Kde?

Zrejme v tom, že sme prestali brať do úvahy širšie súvislosti toho, čo robíme. Robíme veci veľmi rýchlo a z pohľadu efektívnosti, z pohľadu jednotlivých častí biznisu. Nevnímame život, súčasťou ktorého je hospodárenie, ako celok.

Žasneme nad vysokou organizovanosťou včelieho spoločenstva, jeho hierarchiou i nad precíznosťou jeho hospodárenia. Čím sú pre nás včely inšpiratívne?

Neviem, či sme schopní v plnej miere pochopiť včelí svet. Príznačná preň je absolútna oddanosť, kde jednotlivec neznamena nič. Všetky včielky dovedna vytvárajú sociálny organizmus, ktorým je včelstvo. Organizmus nie je včielka, rovnako ako náš organizmus nie je náš prst alebo oko. Všetko vo včelstve sa podriaďuje prežitiu. Je to prekvapujúco vysoko sociálny organizmus. Nemecký vedec Jürgen Tautz napísal knihu Fenomenálne včely, kde prirovnáva včelí organizmus k cicavcom. Všimnime si, že teplota v hniezde je 36,5 stupňa, ako teplota ľudského tela, alebo že včelstvo vrhne roj, svojho potomka, raz do roka. Aj ľudia môžu mať raz do roka potomstvo. Včelstvo je schopné učiť sa rovnako ako cicavce. Včely sa vyvíjajú vo zvláštnych bunkách – častiach včelieho plástu tak, ako sa ľudský plod vyvíja v maternici. Toto poznanie by nás malo posúvať dopredu, ale ignorujeme ho, prežívame obdobie neuveriteľného fetišu peňazí.

Ľudská spoločnosť sa vyvíja. Vyvíjajú sa aj včely? Menia sa ich sociálne väzby, alebo sú raz a navždy dané?

Nie, sú zakódované a človek ich nemôže zmeniť. Čo je asi ich šťastie a naše tiež, v konečnom dôsledku. Lebo by sme vyprodukovali niečo, o čom sa sníva veľkým chemickým firmám: geneticky modifikovanú včelu, ktorá by nebola schopná zahynúť pri chemických postrekoch. Potom by sa mohla zvýšiť dávka povolených zvyškov škodlivín v potravinách a následne by sa nám to vrátilo. Modlime sa, aby sa to napriek veľkým peniazom, ktoré do toho idú, nikdy nepodarilo.

Treba nechať veci tak, ako ich naprogramovala príroda?

To nie je možné, asi by sme nenapredovali. Ale sú veci, tvory, ktoré nesmieme meniť. A včely patria medzi ne. Spomeňme si na výrok z Biblie „nespúšťaj sa z cesty kvôli chodníku“. Žiaľ, my už dávno kráčame po chodníku. Z toho chodníka sa budeme musieť vrátiť na normálnu cestu, ktorou je prirodzené organické poľnohospodárstvo. Ak chceme zdravo žiť, musíme odolať tlaku nadnárodných spoločností, ktoré nahovárajú ľuďom, že jedine chemizáciou sa dá vyrobiť jedlo pre všetkých obyvateľov zeme. Treba sa vrátiť k prirodzenému – organickému poľnohospodárstvu, k živým potravinám.

Uprednostňujete taký typ poľnohospodárstva, aký rozvíjajú Rakúšania?

Napríklad. Slovensko by mohlo byť malou výnimkou v obrovskom tlaku nadnárodných spoločností. Nesmieme im podliehať a nemali by sme udeľovať výnimky, ako sa stalo pri geneticky modifikovaných rastlinách.

Biochémia, genetické inžinierstvo vstúpili do nášho života. Nepreháňate to s ich kritikou?

Nie. Treba ich rozvíjať, ale opatrnosť je namieste. Napríklad spomínané neonicotínoidy jednoznačne ničia včelstvá. Ničia ich veľmi pomaličky, nevidíme to. Včely strácajú orientáciu, pamäť, nevedia sa vrátiť do úľa. Nikto neskúma, čo znamenajú kombinácie chemikálií. Vždy sa vyvíja jedna chemikália a sleduje sa jej vplyv na včelu alebo na človeka. Ale chemikálií je veľmi veľa a stretávajú sa vo včelom aj v ľudskom tele, a nevieme, čo ten mix urobí.

Známa je Einsteinova výstraha, že ľudstvo zahynie do štyroch rokov po tom, čo zahynie posledná včela. Lenže už sú vyšľachtené rastliny, ktoré nie sú odkázané na včely. Nie je to spôsob, ako prežiť bez včiel?

To je ten pomyselný chodník, na ktorý sme nemali odbočiť, a po ktorom sa už pohybujeme. Nič umelé nevie nahradiť prírodu. Myslíte si, že keď sa najete umelého vitamínu C, budete zdravý? Chýba tam nejaká maličkosť, tá, ktorá otvára brány v bunkách.

Vo svete sa dvíhajú posledné rampy, ktoré bránili prieniku "priemyselných" potravín na trhy obozretných krajín. Čo hovoríte na chystanú zmluvu TTIP medzi USA a Európskou úniou?

Podpísanie transatlantickej zmluvy v oblasti poľnohospodárstva by európske poľnohospodárstvo vyzlieklo donaha a zničilo by ho. Nie sme schopní konkurovať Američanom. Európa by mala ostať Európou, je husto obývaná, ľudia si ešte zachovali vzťah k vidieku. Vidíme to vo Francúzsku, v Nemecku či Rakúsku. Nie je dôležité byť konkurencieschopným vo všetkom, dôležitejšie je mať zdravé potraviny a nielen za každú cenu prosperovať.

Ľudstvo žije pod klenbou jedného neba a nevie nájsť spoločnú reč. V čom je problém?

Jednou z príčin je celosvetový obchod. Je príliš anonymný, pôvod produktov sa zahmlieva, nepoznáme výrobcu. To, čo sa stalo, a nielen na amerických farmách, najlepšie vystihol americký spevák Bob Dylan. *"Biznismeni pijú moje víno, oráči orú moju zem a ani jeden nevie, ako to spolu súvisí."* Kedysi bolo jasné, čo kto dopestoval a predal. Dnes sú realitou potravinové burzy, na ktorých sa manipuluje s cenami potravín, stráca sa adresnosť tovaru a súdržnosť ľudí. Dospeli sme do stavu, že to považujeme za normálne. Nemali by sme.

Ľudia inštinktívne cítia, že niečo okolo nich nie je v poriadku. Odkiaľ vlastne začať zmenu? Od dialógu medzi poľnohospodármi a včelármi?

Napríklad. Kvitujem gesto predsedu družstva ZAD Dvory nad Žitavou Stanislava Becíka, ktorý sa zmenou spôsobu hospodárenia usiluje o obnovu slovenskej dediny. Včelári a poľnohospodári sa stretli na Gazdovskom dvore v Branove s pestrou skladbou zvierat, ktoré potrebujú pestrý krmný lístok. A ten môžu poskytnúť len polia s rozmanitým a bohatým zastúpením plodín. Pravda, dôležité

je, aby takto zmýšľajúci hospodári mali čo najviac nasledovníkov. A to už je vec aj štátnej poľnohospodárskej politiky. Jedna lastovička leto nerobí.

Mnohých včelárov nadchla namodro kvitnúca facélia (Svazanka vratičolistá) oproti branovskému Gazdovskému dvoru. Prečo?

Pretože hektár facélie uživí niekoľko desiatok včelstiev. Je ukážkou správnej poľnohospodárskej praxe, z ktorej majú úžitok nielen poľnohospodári či včelári. Takéto polia prinášajú dobrý pocit aj nezainteresovaným okoloidúcim. Nielen facélia robí vidiecku krajinu odrazu farebnejšou a voňavejšou, podmanivejšou a zdravšou. Sú to aj iné, dnes zabudnuté plodiny. Idúc z Banskej Bystrice na juh Slovenska nevidel som na prahu leta desiatky kilometrov žiadny poľný kvet. Všade rástla len pšenica, repka, kukurica či na kvitnutie sa chystajúca prechemizovaná slnečnica. Stratili sa rastliny ako napríklad vlčie maky, nevädza, čistec, ktoré boli symbolom leta a paše pre včely. O tom je podstata našej debaty s poľnohospodármi: Musíme obnoviť prostredie, kde môžu žiť aj včely, teda vrátiť do krajiny rastliny, ktoré sa z nej vytratili.

Z času na čas preblesknú médiami informácie o tajomných masových úhynoch včiel. Čo je ich príčinou?

Okrem iného monokultúry, jednostranná výživa včiel.

Nie sú vari repkové polia výdatnou pašou pre včely?

Sú, pokiaľ pestovatelia repku v správnom čase ošetrujú. Lenže niektorí striekajú porasty tejto olejiny v čase letu včiel, a tak ich na lánoch repky víta žltá smrť. S odstupom času sa javí v inom svetle aj rozhodnutie o obnoviteľných zdrojoch energie prostredníctvom pestovania repky či kukurice. To nemá opodstatnenie, pretože nadmerné zastúpenie týchto plodín narúša osevné postupy, vyčerpáva pôdu, ktorá sa nasycuje rezíduami pesticídov. Zem tu nie je na to, aby nám vyrábala benzín a naftu do áut, ale poskytovala plnohodnotné, živé potraviny.

Ľudia sa pôde vzd'ajújú, na poliach budujeme automobilky, priemyselné a obchodné parky. Uvedomujeme si vôbec, čo robíme?

Uprednostňujeme čiastkové riešenia, ktoré sa nám momentálne zdajú dobré, neberú sa do úvahy dôsledky, ktoré pocíti krajina – naše deti a vnuci – po desiatkach rokov. Všimnime si, že nielen v západnej Európe, ale aj na Slovensku rastie dopyt po živých a skutočných potravinách. V Nemecku sa presadzuje ochranná značka „Bee friendly“, Priateľské ku včele. Ide o produkty dorobené nie najlacnejšou, ale voči včelám priateľskou cestou. Nemeckí konzumenti sú ochotní priplatiť si za zdravé farmárske produkty. Skúsenosti z Nemecka chceme využiť aj na Slovensku.

Prečo je dôležité všímať si, odkiaľ med pochádza?

Pretože pri globálnom obchode s medom dochádza k rôznym manipuláciám. Čína je síce momentálne odrezaná od exportu, ale realitou sú reexporty. Medy sa zbavujú antibiotík, peľu, aby sa nedalo zistiť, odkiaľ pochádzajú, miešajú sa s ďalšími medmi a dostávajú sa ako nevinné čisté produkty na pulty reťazcov. Kontrolný systém treba sprísniť.

Objavujú sa medy nejasného pôvodu aj na Slovensku?

Sú indicie, že na Slovensko prichádza med z Ukrajiny, ktorý nemusí mať len ukrajinský, ale aj moldavský či iný pôvod. Potrebujeme, aby na etikete bolo jasne uvedené, kde med vznikol, kde bol spracovaný. Nemôžeme zakázať predávať zahraničné medy, obchod je voľný. Ale nik nám nemôže zakazovať hovoriť spotrebiteľom, že majú jesť produkty zo svojho regiónu, lebo to je najprirodzenejšie.

Akému riziku sa vystavujem, keď konzumujem med neidentifikovateľného pôvodu?

To je otázka pre alergológov. Človek môže získať alergiu na niečo, čo u nás nie je, a, naopak, stratí schopnosť odolávať tomu, čo u nás bežne rastie. Každý by mal jesť to, čo sa vyprodukuje v jeho regióne. Naša škola propaguje tradičné raňajky. Chodíme po materských školách a vysvetľujeme deťom a ich rodičom prednosti tradičných raňajok pozostávajúcich z chleba, masla, mlieka a medu. Zdôrazňujeme pritom, aby jedli výrobky zo svojho regiónu. Práve ony sú zárukou čerstvosti a zdravej výživy.

Aj preto, že v prostredí, kde žijeme, sa formuje a nadobúda naša imunita?

Samozrejme. Spolupracujeme s Chemickotechnologickou fakultou STU na projekte, ktorý by mal vysvetliť, aký je rozdiel medzi chlebom tradične upečeným a chlebom mrazeným a predpečeným na druhom konci Európy. Aký rozdiel je medzi mliekom s „neobmedzenou“ trvanlivosťou a medzi čerstvo nadojeným, medzi medom nefiltrovaným od včelára z regiónu a medom komerčným atď. O tom treba informovať zákazníka, pretože obchod profituje z neznalosti spotrebiteľov.

Aký je slovenský med?

Väčšinový drobný producent je výrobcom medu, ktorý je naozaj poctivým včelím produktom. Čím zapadnutejšia dedina, čím hlbšia dolina, tým čistejší med. Isteže, nájdú sa aj u nás chytráci. Lenže praktiky, ktorými sú poznačené niektoré dovozové medy, sú im neprístupné. Na to nemajú technológiu, tá stojí obrovské peniaze.

Podľa čoho spoznáme pravý slovenský včelí med?

Bezpečným vodidlom je ochranná známka. Včelári musia prihlasovať svoje medy do skúšobní, ktoré ich testujú podľa oveľa prísnejšej normy, ako je v EÚ – čo sa týka obsahu sacharózy, vody, látky

HMF, ktorá označuje starnutie medu, ale aj manipulácie, v tomto sme úplne vpredu. Naše medy sú špičkové, ale stále ich nevieme zobchodovať ako konečný produkt a predávame ich ako surovinu. Musíme ponúknuť atraktívne malospotrebiteľské balenie, med si zaslúži viac inovácií, aby lepšie upútal pozornosť v záplave iných potravín. V škole sa pokúšame predávať balený med do Talianska, Holandska, aj luxusné produkty ako med v kombinácii s francúzskou čokoládou. Musíme sa naučiť finalizovať, lebo ináč budú smotanu z medu lízať iba obchodníci.

Je Slovensko sebestačné vo výrobe medu?

Odhaduje sa, že slovenská produkcia medu sa pohybuje od 4-tisíc do 5-tisíc ton. Veľa medu sa predá rovno z dvora, preto sa nedá s presnosťou na dekagram vyčíslieť priemerná spotreba na jedného obyvateľa. Kolíše v rozmedzí od 1 do 1,5 kilogramu, a to je z hľadiska kvalitnej výživy stále veľmi málo. V zásade je ale Slovensko v mede sebestačné.

Niektoré tradičné profesie na Slovensku vymierajú. Aký je záujem o včelárstvo?

Situácia je taká, že pätnásťroční nechcú byť včelármi. Tridsaťroční to považujú za spôsob života a štyridsaťroční ľutujú roky, ktoré presedeli v kancelárii a robili niečo iné ako slobodnú prácu. Naši žiaci sú tí, ktorí vedia, čo chcú, a považujú to nielen za prácu, ale za spôsob života.

Koľkí si ho teda cieľene vyberú?

Včelárstvo je pre tých, ktorí to chcú, a je ich dosť. Žiadosti o štúdium je viac, ako je momentálna možnosť, a to nielen na Slovensku, ale v celej Európe. Nemáme dosť odborníkov, aby sme uspokojili všetkých záujemcov. Nemá zmysel zvyšovať počty študentov a znižovať kvalitu štúdia. Aj tak nikdy nevieme, koľkí z tých, ktorí začnú študovať, budú naozaj včelármi. Možno budú chovať včely len ako hobby a budú z toho mať dobrý pocit, ďalší príjem do domácnosti a umožní im to zostať na vidieku. Len isté percento sa osamostatní a bude z včelárstva žiť. Na to, aby sa stali včelami živiteľom rodiny, treba aspoň 5 až 10 rokov skúseností, vrátane omylov a zlých dôsledkov. Nič v živote nie je zadarmo.

Keď sa povie včelár, vidíme pred očami starého Pichandu z Tisícročnej včely. Ako vyzerá vybavenie slovenských včelárov a ako školy, ktorá ich učí moderne včeláriť?

Škola Pod Bánošom je vybavená novou technológiou. Žiaľ, väčšina včelárov na Slovensku robí s technológiou z polovice minulého storočia a prevládajú klasické prístupy, ktoré nevedú k zvýšeniu produktivity vo včelárstve. Každý starší včelár trpí bolesťami chrbtice. Včelárstvo je ťažká fyzická práca, spojená s ustavičným dvíhaním ťažkých nastavkových úľov. Učíme také technológie, aby si včelári nezničili chrbát, aby mohli včeláriť aj vo vyššom veku.

Je odvážne vybudovať si rodinný včelársky podnik?

Rodinná včelia farma si vyžaduje nemalé investície. Iné je včeláriť s dvadsiatimi či sto včelstvami, ktoré prinášajú víťaný vedľajší príjem do domácnosti, a iné živiť rodinu len príjmami z včiel. Čím je včelstiev viac, tým je technológia náročnejšia. Ak niekto na začiatku skĺzne na nesprávnu cestu, návrat k produktívnej technológii sa stáva čoraz ťažší až nemožný z finančného hľadiska. Preto je žiaduce, aby aj tí, ktorí nemajú momentálny záujem stať sa profesionálnymi včelármi, poznali všetky úskalía, ktoré im raz môžu znemožniť profesionálne produkčné včelárenie. Aj takéto poznanie dáva naša škola.

Dobří včelári sú trpezliví ľudia, majú radi prírodu, rozumejú životu. Naučila ich to práca so včelami?

V celom včelárstve ide o to, urobiť čo najmenej chýb. Lenže rok s rokom si nie je bratom, klíma a počasie sa menia a včelár na zmeny musí primerane reagovať. A ešte jedna maličkosť: keby včela nepichala, tak sa včelárenia zmocní veľa ľudí. Zniesť pichnutie, a nie jedno, potrebuje isté sebazaprenie, to každý nedokáže. Aj záhradník musí pokorne prijímať trne z ruže. Nepozerať sa len na ružu. To je prvá selekcia. Druhá selekcia nasleduje po poznaní, že včelárstvo neznamená večer nakrmiť včely a ráno stočiť med. Bežná logika zaobchádzania s ostatnými zvieratami vo včelárení vôbec neplatí. Pretože včely sú slobodné a riadia sa svojimi pudmi. Úspech majú len tí, ktorí sú dost pokorní, aby to vysledovali a presvedčili včely, že to aj ony potrebujú.

Přišlo nám několik ohlasů, všichni hodnotí náš Zpravodaj velmi pochvalně, někteří několika větami, jiní se rozepíší. To nás velmi těší, ale i zavazuje. Zde je výťah z nich:

Nejprve bych Vám chtěl poděkovat za zasílání zpravodaje.

Chtěl jsem reagovat již minule, ale pak jsem si nenašel čas a zapadlo mi to. Až nyní, kdy i Vy apelujete na zpětnou vazbu, jsem se odhodlat Vám napsat:

Zpravodaj je nová věc, určitě přínosná. Spousta informací. Spousta času autorů, a spousta nadšení do nové práce. Údaje o hospodaření OO mne také velmi zaujaly, vidím je prvně a obdivuji všechny ve vedení, že svou práci vykonávali zcela zdarma.

Přeji Vám, aby Vás to nadšení neopouštělo. Jen tak se můžeme posunout dál!

Já sám s nedobrym zdravotním stavem mých včelstev bojuji roky. Poslední 4 roky je to ale kritické. Roky jsem upozorňoval, že gabon nefunguje, nikdo v okolí mi ale nevěřil, a nikdo jiný si nestěžoval. Začal jsem používat kyselinu mravenčí. Když jsem se ptal včelařů v okolí, jaké spady roztočů mají po první, druhé nebo třetí fumigaci - nikdo to roky nevěděl. Pak se mi podařilo občas nějaký údaj získat (asi díky tomu, že jsem se pořád dokola ptal). Ale stejně nic úplně konkrétního. Já mám záznamy spadu roztočů nejen po 1, 2 a 3 fumigaci, ale i před ometením podložek (do vzorku), a pak do jara ještě asi dvakrát, jak to vyjde podle počasí, do proletu. Zaznamenávám uhynulé včely na podložkách a počet uliček měli, a počet roztočů. Ale nemám to s kým porovnat. Nemám tak možnost porovnat účinnost jiného léčiva, jinou rámkovou míru atd..

I já bych rád přešel jen na "organiku" ale bojím se toho, že má svoje "ale". Mám již špatnou zkušenost s Apiguadem. Používám spíše kyselinu mravenčí teď spíše formidol než rozlévanou kyselinu do odpařovačů (kvůli mé bezpečnosti).

Neustále se snažím hledat tu nejlepší cestu pro zdraví svých včel, ale je to téměř nemožné. Neznám totiž nikoho, kdo by např. sdílel spady, úhyny atd. Nedalo by se s tím něco udělat?

Požádal jsem našeho zdravotního referenta F. Rudého, (ZO Chvalčov-Podhostýnsko), který léčí pouze teplem a organiky, aby se k ohlasům vyjádřil. S.Doležel

Ze zájmem jsem si tyto názory přečetl. Je v nich spousta podnětů, některé ovšem jsou běh na dlouhou trať. V první řadě bychom měli spoléhat sami na sebe a snažit se zapojit do toho i své okolí. Toto řešení se nám, „podhostýnským včelařům“ vyplatilo. Sice některá organizační rozhodnutí byla bolestná, ale jiné společné řešení nebo dohodu v té době nebylo možné nalézt. Bohužel, nebyla k tomu v té době vůle. Podle našich zkušeností by bylo výborným počinem pro začátek, kdyby se našel v každém obvodu jeden nebo dva ochotní včelaři a zúčastnili se léčení a případně i odběru měli. Ani to nemusí být největší, ale zodpovědní včelaři. Pokud nemají moc zkušeností, takto je rychle získají. Takže by byli přítomni při odběru měli včelařem – majitelem. Po vyhodnocení spadu by se domluvili na způsobu a zejména termínu léčení, který by měl být závazný pro celý obvod a i široké okolí. A dobré by bylo občas i komisionální ošetření, stačila by přítomnost jiného včelaře, třeba sousedního, aby to nezatěžovalo jen jednoho člověka. A to zejména tam, kde přetrvávají problémy. Tedy vzájemná důvěra i kontrola. Tak by byla jistota o správném a včasném léčení v daném termínu. Tito „inspektoři z našich řad“ by si zároveň udělali obrázek o celkovém zdravotním stavu příslušného obvodu a naopak někteří kontrolovaní včelaři by si aspoň udělali jednou za čas pořádek ve včelíně. Tedy užší spolupráce mezi včelaři. Užitek by z toho měl celý obvod, určitě by to vedlo ke zlepšení celkové situace v zamoření obvodu roztoči a z toho plynoucí reinvaze. Ale znovu připomínám: *Ona ta "práce s těma lidma", jak říkal Ing. Veselý, je vždy běh na dlouhou trať.* Navíc podle mne nestačí jedna prohlídka podložek na jaře. To bychom tam v tom množství měli pouhým okem žádné roztoče neobjevili, tedy pokud by tam byli v množství odpovídajícímu přežití včelstva. Já osobně kontroluji podložky každý měsíc a pečlivě si zaznamenávám spady v jednotlivých včelstvech. A přesto že se věnuji léčení odpovědně, jsou tam velké rozdíly. Třeba koncem prosince jsem měl většinou 0 – 2 roztoče a v několika včelstvech 15-20. Bylo to měsíc po ošetření kyselinou šťavelovou, a to pokapem včel v uličkách. Stejně i při odběru měli k jarnímu vyšetření pečlivě sleduji a zaznamenávám spad. Na konci února opět prohlédnu podložky a opět zaznamenám počty roztočů v jednotlivých úlech. A po měsíci opět. Po proletu se obvykle objeví nějaký roztoč, to jsou ti, kteří byli mrtví v prázdných buňkách. Já to neřeším, v dubnu stejně všechn zavíčkovaný plod ošetřím teplem ve VAROACONTROLLERU. V té době je ho na plodu 80%, takže jeho rozvoj posunu o 2 měsíce zpět. Tento posun zpět je důležitý z hlediska pozdějšího nástupu vrcholu populace roztočů, kdy nastupují budoucí krizové okamžiky. Pokud se ošetří včelstva zároveň kyselinou mravenčí nebo mléčnou, zlikvidujeme foretické roztoče (na dospělých včelách) a mělo by být vystaráno. Ovšem záleží, jak bylo mnohokrát zdůrazněno a to ještě znovu zdůrazňuji, **kolik roztočů je v okolních včelstvech.** Ať u sousedních včelařů nebo rojů usazených ve starých opuštěných úlech, ve stromech či jiných dutinách. Pak u nás následuje ošetření zavíčkovaného plodu teplem v létě a v říjnu, to bylo

popsáno ve Včelařství v minulém roce. Nakonec v prosinci ošetřím pokapem kyselinou šťavelovou. Ještě něco pro ty, co uvažují o léčení Thymolem. Co se týká použití léčiva APIGUARD po vytočení, máme s ním velmi dobré zkušenosti. Dávají se 2 léčebné dávky po třech týdnech, takže ochrana je 6 týdnů, za tu dobu nemá roztoč mnoho šancí na pohodlný život. Ovšem první dávka se musí dát co nejdříve v červenci. Pokud se dá v srpnu, situace byla výše popsána. Roztoče zlikvidujeme, ale včely jsou už při větším napadení natolik poškozeny, že hrozí loupeže. Ovšem ne kvůli léčení, takto poškozená včelstva by byla vyloupena i bez Apiguardu. Takže svádět to na Apiguard, to je jen zástěrka nebo hledání důvodu. V takovém případě pláceme na nesprávném hrobě. Pravá příčina nastala již daleko dříve. Apiguard či Thymovar se dá použít i k na jaře, ale s tím žádné zkušenosti nemám. Stejně tak se dá na jaře použít i kyselina mravenčí, ale podle mého názoru mají včelstva v tomto období dost jiných problémů s výměnou generací, rozvojem, nestálým počasím a tak kyselina mravenčí není to pravé ořechové. Toto tvrzení si můžu dovolit, protože já mám možnost tepelného ošetření zavíčkovaného plodu, takže jiné řešení v mém případě není na pořadu dne. Ale to je téma přesahující informační rámec tohoto Zpravodaje, je to na přednášku. Na závěr jeden postřeh. Mnoho včelařů má velké ztráty včelstev, nebo do jara velmi oslabená včelstva. Podle některých je špatná doba, špatné životní prostředí a nejde s tím nic dělat. Já to nechci podceňovat, myslím že opravdu záleží na těchto faktorech, ale zejména záleží na samotném včelaři. Jaký mám důvod pro toto tvrzení? Vysvětlení je jednoduché. Občas si prohlížím internet a když zabrousím na včelařské inzeráty, tak se to tam v současné době hemží nabídkami vyzimovaných včelstev. A není to jen z některé oblasti, nabídky jsou z celé republiky. Logicky mne napadlo toto - když je na jaře taková spousta vyzimovaných včelstev na prodej, určitě je možné přezimovat beze ztrát pro nás všechny. Chce to jen trochu disciplíny a vědomostí jak na to. A tak jsme se rozhodli přispět k tomu i vydáváním tohoto Zpravodaje. Snad se nám to povede, ale s jednou podmínkou. Bez poctivých, důsledných a vzdělaných včelařů to nepůjde! Proto je velmi důležitá úzká spolupráce a zejména přehled o svém okolí. Podle našich zkušeností stačilo udělat první krok. Myslím, že naši včelaři tuto výzvu přijali s pochopením a uvědoměním, že přinese ovoce všem.

František Rudý

Závěrem

Tento Zpravodaj vydáváme pro vás, včelaře našeho okresu. Zatím na něm pracují 1-2 lidé. Proto přivítáme vaše rady, připomínky, zkušenosti, nebo i dotazy. Nebojte se a oslovte nás ale i ostatní včelaře našeho okresu! Rádi to uveřejníme. A váš zájem bude dalším impulzem pro naši práci Okresního výboru. Jsme tu přece pro vás! Jen tak může být náš Zpravodaj a naše práce přínosem pro naše včelaře a pro život naší okresní organizace.

Redakce Zpravodaje.